Publicationes Universitatis Miskolcinensis
Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXIII (2015), pp. 84–93.

AUDIATUR ET ALTERA PARS! – A MISKOLCI EVANGÉLIKUS JOGAKADÉMIA HARCA A FENNMARADÁSÉRT

SEREG PÉTER[*]–KONCZ IBOLYA KATALIN[**]

A miskolci Jogakadémia a mindenható Isten és a reáltudományok tiszteletben tartásának temploma volt. A miskolci Jogakadémia majdnem harminc éven át harcolt a túléléséért. A tanárok (például Mikler Károly, Bruckner Győző, Zsedényi Béla, stb.) a város polgármestereivel és az evangélikus egyház tagjaival küzdöttek az Akadémiáért. Véleményem szerint ez azt mutatja, hogy a közösség ereje a legnagyobb hatalom számunkra.
Kulcsszavak: Evangélikus Akadémia, Miskolci Jogakadémia, Mikler Károly, Bruckner Győző, Zsedényi Béla, Jogakadémia

The Lutheran Academy of Law of Miskolc was the church of the respect for God Almighty and the university of real sciences. The Academy of Law have fought for the survival for almost thirty years in Miskolc. The teachers (for example Károly Mikler, Győző Bruckner, Béla Zsedényi etc.), the mayors of the city, and the members of the Lutheran Church struggled as one for the Academy of Law. In my opinion this cooperation shows the power of the community for us.
Keywords: Lutheran Academy, Law of Miskolc, Mikler Károly, Bruckner Győző, Zsedényi Béla, Academy of Law

Az első világháború elvesztése Magyarország számára tragikus következményekkel járt. A fegyverszüneti békék megkötése után mindenki tudta, hogy az ország történelmi és új határa nem fog egybeesni. Az ellenőrzés biztosítására és a béke fenntartására az ország peremterületeit a környező országok katonái lepték el.

Nem történt ez másképp a felvidéki Eperjes esetében sem, ahol az akkor már több száz éve működő jogakadémia épületét is megszállták a cseh katonák.[1] A csehszlovák állam kikiáltását követően (1918. október 29.) biztosra lehetett venni, hogy az új hatalom nem tart igényt a jogakadémia további működésére. Így más lehetőséget nem látva az akkori dékán, Mikler Károly tárgyalásokat kezdett a jogakadémia átköltözetéséről az akkori vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, Lovászy Márton-

[*] SEREG PÉTER
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
III. éves nappali munkarendben tanuló joghallgató
sereg@citromail.hu
[**]DR. KONCZ IBOLYA KATALIN
PhD intézeti tanszékvezető egyetemi docens
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Jogtörténeti Intézeti Tanszék
jogkatka@uni-miskolc.hu
[1] BRUCKNER Győző: *A miskolczi (eperjesi) ág. hitv. ev. egyházkerületi jogakadémiának válságos napjai*, Dunántúl Könyvkiadó és Nyomda R.T., Pécs, 1923, 4.

nal. A miniszter teljes mértékben támogatta az elképzelést, és még a költözés költségeinek egy bizonyos hányadát is megtérítette.[2]

Budapestről Eperjesre tartva Mikler Károly dékán Miskolcon állt meg[3] 1918. december 10-én, ahol meleg fogadtatás várta.[4] A város polgármestere, Szentpály István, a városi főispán, Lichtenstein László és az egész városi vezetés a teljes támogatottságról biztosította a dékánt.[5] A város a jogakadémia számára megfelelő épületet és évi 25 000 koronát ajánlott fel.[6] 1919. január 18-án Szentpály hivatalos értesítést küldött Mikler Károlynak, hogy a városháza második emeletét átadja a jogakadémiának. Mikler Károly értesítést küldött az tiszai evangélikus egyházkerület püspökének, Geduly Henriknek a miskolci lehetőségről, aki engedélyezte a jogakadémia átköltözését.[7]

A költözést követően (amelynek során a jogakadémia 29 000 kötetből álló könyvtárát, 6.000 darabos érmegyűjteményét, értékes levéltárát és szertárait hátra kényszerült hagyni) a jogakadémia működését 1919. március 15-én kezdte meg Miskolcon,[8] az előadások megkezdésére azonban egészen 1919. október 17-éig kellett várni.[9] Az őszi félév során ez volt az ország egyetlen működő főiskolája, a jogakadémia tanárai a budapesti joghallgatók vizsgáztatását is elvállalták, miután Budapesten csak a következő év márciusában állt helyre a jogi oktatás.[10]

A tanév első féléve az eperjesi tanrend szerint folyt le, de a hallgatói létszám növekedése miatt a tanév második felében új szabályzatot kellett elfogadni. Ekkor lépett hatályba az évfolyamlebontásban működő tanrend, amely kisebb változtatásokkal egészen 1949-ig érvényes volt.[11]

A jogakadémia pénzügyi helyzete azonban fokozatosan romlott. 1921. június 13-án a vallás- és közoktatásügyi miniszter 112.184. számú rendeletében az újonnan kinevezett tanárok részére az államsegélyt megvonta,[12] majd két évvel később már a

---

[2] STIPTA István: A Miskolci Evangélikus Jogakadémia (1919–1949). in: *A Pécsi Püspöki Joglyceum emlékezete 1833–1923: A 2009. október 16-án Pécsett tartott tudományos konferencia tanulmányai* (szerk.: Kajtár István-Pohánka Éva), Publikon Kiadó, Pécs, 2009, 66.

[3] STIPTA: i. m. 67.

[4] *Miskolczi Napló politikai napilap*, Miskolcz, 1918, XVIII. évfolyam, 283, 2.

[5] BRUCKNER Győző: *A Tiszai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházkerület Miskolci Jogakadémiájának 1932–33. tanévi almanachja*, Ludvig István Könyvnyomdája, Miskolc, 1933, 10.

[6] STIPTA: i. m. 67.

[7] STIPTA: i. m. 68.

[8] BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású…*, 10.; lásd még: *Magyar Jövő független politikai napilap*, Miskolc 1938, XX. évfolyam, 60, 6.

[9] *Magyar Jövő, a Magyar Nemzeti Szövetség lapja*, Miskolc, 1919, I. évfolyam, 11, 4.

[10] STIPTA: i. m. 69.

[11] STIPTA: i. m. 69.

[12] BRUCKNER Győző: *A Miskolci Jogakadémia múltja és kultúrmunkássága (1919–1949)*. Felelős kiadó: Dr. Dobrossy István, Készült a Forma GMK. Nyomdájában, Miskolc, 1996, 61.; lásd még: BRUCKNER: *A miskolczi (eperjesi) ág. hitv…*, 4.

kinevezett tanárok segélyezését sem tudták vállalni. 1923. január 5-én Klebelsberg Kunó kultuszminiszter 2614. számú rendeletével megvonta a felekezeti jogakadémiák állami támogatását,[13] így „a magyar kormány 1923 óta egyetlen fillérnyi támogatásban sem részesítette a jogakadémiát."[14] Bár Borsod vármegye sem tudott anyagi segítséget nyújtani az intézménynek, Miskolc városa azonban a megígért 25 000 koronás juttatáson felül átvállalta ideiglenesen három tanszék[15] – Magyar törvénykezési, kereskedelmi, váltójogi tanszék; Közigazgatási-, pénzügyi jogi tanszék és Statisztikai tanszék[16] – működtetését azok teljes költségével,[17] így mintegy hatmillió korona éves segélyt nyújtva a jogakadémiának.[18]

Hodobay Sándor polgármesterré választását követően a város közönsége biztosította a városi segélyt a jogakadémia számára,[19] amelyet majd egy éves várakozás után 1924. szeptember 12-én tudtak lezárni a belügyminisztériumi jóváhagyás után a 168086-1924.IV. ügyokirati szám alatt.[20] A hosszas tárgyalásokat követően 1924. november 10-én írták alá a szerződést a városi támogatásról.[21] A szerződés létrejöttében nagy szerepet vállalt Hodobay Sándor polgármester, Geduly Henrik püspök, Prónay György miniszterelnökségi államtitkár, Rakovszky István belügyminiszter és Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter is.[22] A megállapodás biztosította a jogakadémia anyagi biztonságát az elkövetkezendő évek során is.[23] A város garantálta a támogatást mindaddig: „1. ha a jogakadémia kizárólag Miskolcon működik; 2. amíg az egyházkerület a nyolc tanszéket állandóan fenntartja és betölti; 3. amíg az egyházkerület vállalt kötelezettségeit teljesíti; 4. amíg az államsegélyt újból meg nem kapja; 5. vagy akár hagyomány, adomány, vagy más úton tőkéhez nem jut, úgy hogy a tanári állásokat saját erejéből fenntartani képes lesz."[24]

A jogakadémia vezetésében meghatározó változás történt, amikor 1923. szeptember 20-án lemondott dékánságáról Mikler Károly.[25] Tisztségét Bruckner Győző

[13] BRUCKNER: *A miskolczi (eperjesi) ág. hitv…*, 6.; lásd még: BRUCKNER: *A Miskolci Jogakadémia múltja…*, 62.
[14] BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású…1932–33*…, 11.
[15] BRUCKNER: *A miskolczi (eperjesi) ág. hitv…*, 15.
[16] *Miskolci Jogászélet*. Jog- és államtudományi közlöny, Szerkesztőség és kiadóhivatal: Jogakadémia, Miskolc, Városháztér (a továbbiakban: MJK.), 1925. január, I. évfolyam, 1, 16.
[17] STIPTA: i. m. 70.
[18] BRUCKNER: *A miskolczi (eperjesi) ág. hitv...*, 17.; lásd még: BRUCKNER: *A Miskolci Jogakadémia...*, 72.
[19] BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású ….1932–33*, 11.
[20] MJK., 1925. január, I. évfolyam, 1, 16.
[21] BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású…, 1932–33*, 11.; MJK., 1925. január, I. évfolyam, 1. szám, 16.
[22] MJK., 1925. január, I. évfolyam, 1 szám, 16.
[23] BRUCKNER: *A Miskolci Jogakadémia…*, 83.
[24] MJK, 1925. január, I. évfolyam, 1 szám, 17.
[25] STIPTA: i. m. 71.

vette át, aki több mint húsz éven át töltötte be ezt a pozíciót, és akinek a vezetése alatt stabilizálódott a jogakadémia helyzete.

A jogakadémia tanári karának kultúrmunkássága jelentős mértékben hozzájárult nemcsak az intézmény, hanem az egész város fejlődéséhez, elismertségéhez a művelődés területén is. Ilyen jelentős mérföldkő volt az 1925-ben elindított Miskolci Jogászélet, amely kezdetben a diákok értesítését szolgálta a tanévi eseményekről, később pedig a tanári értekezések és a hallgatói dolgozatok megjelenésének fóruma lett.[26] A tanulmányok közlésére a Miskolci Jogászélet Könyvtára, a további tanári értekezések megjelentetésére pedig a Miskolci Evangélikus Jogakadémia Tudományos Értekezéseinek Tára szolgált.[27]

1926 márciusában került napvilágra a vallás- és közoktatásügyi miniszter jogi oktatással kapcsolatos reformtervezete, amely az ország három jogakadémiáját fölösleges intézménynek tekintette az általuk képzett „mezei" jogászokkal együtt, így a jogakadémiák megszüntetése mellett foglalt állás.[28] Bár a tervezetből nem született konkrét rendelet, másfél év múlva, 1927 júliusában ismét a jogakadémiák ellen irányuló tervezettel állt elő a vallás- és közoktatásügyi miniszter, mondván, az ügyvédi pálya túlzsúfoltságáért a felekezeti jogakadémiák a felelősek. Ennek megfelelően a jogakadémiáktól meg kívánta vonni a nyilvánossági jogot.[29] Ebből a tervezetből azonban megszületett már a konkrét rendelet is, amely kimondta, hogy a felekezeti jogakadémiákon az 1927/28-as tanévtől kezdődően a jogi és államtudományi államvizsgákat nem lehet megtartani,[30] így a jogakadémián végzett hallgatóknak a diploma megszerzéséhez valamely egyetem jogi karán kellett letenniük az államvizsgákat. 1928-ban az evangélikus egyházkerület ismét tiltakozott a jogakadémiák esetleges megszüntetése ellen.[31]

A harmincas évek elején ismét felvetődött a jogakadémiák megszüntetésének kérdése, azonban Zsedényi Béla memorandumának, Petró Kálmán felsőházi felszólalásának és több ismert közéleti személyiség tiltakozásának hatására a kérdés lekerült a napirendről. Később, 1936-ban a jogi pálya túlzsúfoltságának okául a jogakadémiák működését tették meg felelősnek, így fokozatosan csökkentették a felvehető hallgatók létszámát.[32]

A hallgatói létszámot vizsgálva jelentős ingadozást figyelhetünk meg a jogakadémia miskolci időszakában, amely híven tükrözte az országos és városi politikai vezetés hozzáállását az intézmény működéséhez. Az átköltözést követően 1919-ben 210,[33] 1932-ben 377,[34] 1939-ben 270,[35] és 1944-ben 558[36] hallgatója volt. Tehát

[26] STIPTA: i. m. 72.
[27] BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású… 1932–33,* 12.
[28] *Magyar Jövő,* Miskolc, 1926, VIII. évfolyam, 66, 4.
[29] *Miskolci Napló,* Miskolc, 1927, XXVIII. évfolyam, 152, 3.
[30] *Miskolci Napló,* Miskolc, 1927, XXVIII. évfolyam, 175, 2.
[31] *Magyar Jövő,* Miskolc, 1928, X. évfolyam, 100, 4.
[32] STIPTA: i. m. 74.
[33] *Magyar Jövő,* Miskolc, 1919, I. évfolyam, 63, 3.
[34] BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású…, 1932–33...,* 67.
[35] STIPTA: 75.

megfigyelhető, hogy az első tíz év során a hallgatók száma másfélszeresére nőtt, majd hat éven belül az egynegyedével csökkent, s végül a duplájára nőtt öt éven belül a háborús körülmények ellenére is. A hallgatói létszám tükrözi talán a leghívebben azt a változékony légkört, amelynek ki volt téve a jogakadémia a harminc éves miskolci működése során.

Az 1938/39-es tanévben ünnepelte a jogakadémia a Miskolcon töltött húsz évét. Bruckner Győző dékán kiemelte a város támogató szerepét, de azt is hangsúlyozta, hogy a város számára is nagyfokú előnyökkel járt az oktatási intézmény, hiszen a város három középiskolájában végzett diákok viszonylag olcsón szerezhettek diplomát.[37]

Az évfordulót azonban beárnyékolta annak a ténynek a felismerése, hogy a jogakadémia számára a következő évtized sem lesz könnyebb az előző kettőnél. Érezni lehetett, hogy a fenyegető háború ismét megnehezíti majd az oktatást és az intézmények fennmaradását, mint ahogy azt tette húsz évvel korábban a nagy háború is, különösképpen a jogakadémiák tekintetében.

A felsőoktatással kapcsolatos változások az 1940-es évek elején döntő hatással voltak a jogakadémia sorsára. 1940 őszén született egy olyan törvényjavaslat, miszerint a jogakadémiákon az 1941/42-es tanévtől csak az első két évfolyam elvégzésére lesz lehetőség és az első, valamint a második alapvizsga letételére. Továbbá a jogakadémiákon oktatott tárgyaknak meg kellett egyezniük az egyetemek jogi karának első két évfolyamban oktatott tárgyaival. A második alapvizsga sikeres lerakását követően a jogakadémiák hallgatói valamely tudományegyetemen folytathatták tanulmányaikat.[38]

Ez a törvényjavaslat a jogakadémián általános tiltakozást váltott ki. A tanári kar tárgyalásokat folytatott az akkori kultuszminiszterrel, Hóman Bálinttal, valamint a miniszterelnökkel is a törvényjavaslat törvényi erőre emelése ellen, sőt, Horthy Miklósnak is írtak levelet az ügyben. A képviselőház közoktatásügyi bizottsági ülésén Bencs Zoltán és Bertalan Kálmán országgyűlési képviselők, valamint a felsőház közoktatásügyi bizottságának ülésén Kapi Béla püspök szólalt fel a jogakadémia érdekében. Raffay Sándor a felsőház rendes ülésén tartott beszédet a jog-

[36] BRUCKNER Győző: *A Tiszai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházkerület Miskolci Jogakadémiájának 1943–44. tanévi almanachja*, Ludvig István Könyvnyomdája, Miskolc, 1944, 92.

[37] STIPTA: i. m. 79–80.

[38] *Corpus Iuris Hungarici* Milleneumi Emlékkiadás, Franklin Társulat, Budapest (a továbbiakban: CIH) 1940. évi XXVIII. törvénycikk 3. § (3.) bek. – „A jogakadémiákon az 1941/42. tanévtől kezdve csupán két évfolyam működhetik. A jogakadémiák tanulmányi rendje az egyetemi jog- és államtudományi karok első és második évfolyamának tanulmányi rendjével megegyezik. Jogakadémián csupán az első és második alapvizsgát lehet letenni. A jogakadémiai hallgató tanulmányait a második alapvizsga sikeres kiállása után tudományegyetem jog- és államtudományi karán folytathatja."; BRUCKNER Győző: *A Tiszai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházkerület Miskolci Jogakadémiájának 1942–43. tanévi almanachja*, Ludvig István Könyvnyomdája, Miskolc, 1943, 37–38.

akadémia dicső múltjáról és – annak a törvényjavaslat törvényi erőre emelkedése esetén – ellehetetlenüléséről.[39]

Raffay Sándor beszédét azzal kezdte, hogy egyetért a törvényjavaslattal, de annak az egyik, mégpedig a jogakadémiákra vonatkozó 3. § (3) bekezdésében foglaltakat nem tudja elfogadni. Szónoklatában az intézmény bezárása ellen a történelmi, 1531-es alapítására és híres diákjaira is – közöttük Kossuth Lajosra – hivatkozott.[40] Továbbá azzal érvelt, hogy az evangélikus egyházjog oktatására, fejlesztésére csak az egyetlen evangélikus jogakadémiájukon lehetséges, míg a római katolikus és református egyházak esetében nem olyan nagy csapás a jogakadémiákat érintő változás, hiszen ezen egyházak rendelkeznek az egy-egy jogakadémiájuk mellett – Eger, Kecskemét – egyetemmel is. Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter erre közbevágott, mondván, az evangélikus egyház is rendelkezik egyetemmel, mégpedig a sopronival. Erre Raffay Sándor azt válaszolta, hogy a soproni egyetemen nincs jogi, csak teológiai oktatás, ezért fontos a miskolci jogakadémia fenntartása. Érvelését tovább folytatva Raffay Sándor többek között a jog változatos oktatására, a tanárok képzésére – 46 jogot oktató tanárból 32 a jogakadémiákról került ki –, valamint a jogakadémiák gazdasági önellátására hivatkozott. Beszédével a törvényjavaslat létrejöttének gyakorlati okait kizárta, és annak csupán elméleti elhatározottságára utalt, hiszen elvi okokból akarják megszüntetni a jogakadémiákat.[41] Felszólalását azzal zárta, hogy tisztában van vele, hogy a törvényjavaslat nem a megszüntetésre, csupán a két évfolyamos képzés bevezetésére irányul, de ez egyet jelent a jogakadémiák ellehetetlenülésével.[42]

Végül az 1791. évi XXVI. törvénycikk 5. §-ra[43] hivatkozott, amely szerint a főiskola kizárólagos fenntartási joga „minden időkben" az evangélikus egyházat illeti meg, annak tantárgyaival, ösztöndíjaival, könyvkiadásaival oktatási célból, és minden egyéb dolgaival együtt a király valamint rendi gyűlés jóváhagyásával.[44]

A többi napirendi felszólalást követően Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter reagált a felvetésekre, köztük Raffay Sándor beszédére is. Hóman Bálint hangsúlyozta, hogy a törvény nem a megszüntetésre irányul, hanem a jogakadémiák két évfolyamos intézménnyé való átalakítása a cél. Az egyetemek „előiskolájának" képzeli a jogakadémiákat, amely intézmények hallgatói a bevezetendő egységes tanterv miatt a két év elvégzése után valamely egyetem jogi karán tanulhatnának majd tovább. A miniszter élcelődve reagált a Raffay Sándor püspök által említett

---

[39] BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású…, 1942–43...*, 38.

[40] *Országgyűlés Felsőházának Naplója* I. kötet, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, Budapest 1940, (a továbbiakban: OFN, 1940) 423.

[41] OFN., 1940, 424.

[42] OFN., 1940, 425.

[43] CIH 1791. évi XXVI. törvénycikk 5. § – „grammatikai iskolákat, melyekkel birnak, megtartaniok, hanem ujakat és mindenütt, a hol szükségesnek látszik, valamint felsőbbeket is, ezeket azonban előleges királyi jóváhagyás hozzájárulásával, állitani s azokba mestereket, tanárokat, igazgatókat, […] megállapitani a jövendő időkben mindig szabad legyen a mindkét hitvallásu evangélikusoknak."

[44] OFN., 1940, 425.

egyik érvre, miszerint az evangélikus egyháznak nincs egyeteme. Erre úgy válaszolt, hogy a budapesti katolikus egyetemnek a jogi, bölcsészeti és orvosi karának is evangélikus felekezethez tartozó képviselője van, és „sajnos csupán a katolikus teológiai kar nem tudott evangélikus képviselőt választani”.[45] Hóman Bálint hangsúlyozta, hogy a Raffay Sándor által említett 1791. évi XXVI. törvénycikk 5. §-át ezen törvényjavaslat egyik pontja sem érinti, hiszen a fenntartási jogot az egyház kezében hagyja. Mivel azonban a jogakadémiák is a minisztérium alá tartozó felsőoktatási intézmények, ezért a tantervet jogában áll meghatározni.[46]

A törvényjavaslat felsőházi tárgyalása után egy nappal, 1940. október 17-én tartotta meg Miskolc város törvényhatósági bizottsága rendes közgyűlését, ahol Bruckner Győző, a jogakadémia dékánja tartott beszédet összpontosítva az intézmény Miskolc életében játszott gazdasági és kulturális fontosságára.[47]

A jogakadémia mellett álló személyek minden lehetőséget, gyűlést és fórumot egy újabb lehetőségnek tekintettek ügyük továbbvitelére. Ilyen esemény volt a Magyarországi Evangélikus Lelkészegyesület közgyűlése, ahol Raffay Sándor püspök az evangélikus egyház Miskolci Jogakadémiájának a fenntartása mellett tartott beszédet Budapesten 1940. november 7-én.[48]

A tiltakozások azonban hiábavalónak bizonyultak. A javaslatból törvény lett, és a jogakadémiákat érintő szakasz törvényi erejét az 1940. évi XXVIII. törvénycikk 3. §-ának (3) bekezdésében nyerte el. [49] Ezzel a törvénnyel a jogakadémia életképességét vonták kétségbe, hiszen a lecsökkent évfolyamszám egyenesen arányos volt a hallgatók számának csökkenésével, amely a támogatás megszűnésével és végső soron az anyagi ellehetetlenüléssel járt volna együtt.

Az egyeztetéseknek, továbbá Radvánszky Albert egyetemes felügyelő, Turóczy Zoltán és Kapi Béla püspökök kitartó munkájának köszönhetően[50] született meg a 24.724/1941. számú vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet. A rendelet, valamint az 1939. évi II. törvénycikk 168. §-ában[51] foglaltak alapján a négy évfolya-

[45] OFN., 1940, 433.
[46] OFN., 1940, 433.
[47] *Felsőmagyarországi Reggeli Hírlap* (a továbbiakban: FRH), 1940, XLIX. évfolyam, 238. szám, 3.
[48] FRH, 1940, XLIX. évfolyam, 254, 3.
[49] CIH 1940. évi XXVIII. törvénycikk 3. § (3) bek.
[50] *Magyar Élet* (a továbbiakban: MÉ), 1940, III. évfolyam, 201, 4.
[51] CIH 1939. évi II. törvénycikk 168. § – „(1) Amennyiben a rendkívüli események folytán szükséges, az illetékes miniszterek a tanintézetek tanulmányi és vizsgarendje, valamint a tanintézeti bizonyítványok kiadása tekintetében kivételes intézkedéseket tehetnek és evégből a fennálló törvényektől eltérő szabályokat és ezeknek körében könnyítéseket is állapíthatnak meg. Az ilyen intézkedések alapján végzett tanulmányoknak és kiadott bizonyítványoknak képesítő ereje ugyanaz, mint a törvény értelmében végzett tanulmányoké és az ezek alapján kiadott bizonyítványoké.
(2) Az (1) bekezdésben foglalt felhatalmazás kiterjed a fennálló törvényekben megszabott szaktanfolyamok és gyakorlati vizsgák tekintetében a rendkívüli események következtében szükséges könnyítések megállapítására is.”

mos jogakadémiai oktatást meghosszabbították az 1941/1942-es tanévre, valamint biztosították a harmadik alapvizsga lerakásának lehetőségét azon joghallgatók számára, akik a második alapvizsgájukat ugyanazon jogakadémián tették le. A rendelet meghatározta továbbá azt is, hogy a harmadik és negyedik évfolyamban oktatott tárgyaknak meg kell egyezniük a tudományegyetemeken oktatott tárgyakkal.[52]

Az 1940. évi XXVIII. törvénycikk törvényerőre emelkedését követően a jogakadémiáért kiálló személyek tovább folytatták a harcot az intézmény csorbítatlan továbbéléséért. Ezen okból szervezték meg a miskolci evangélikus jogakadémia ősi pártfogóságának közgyűlését Rozsnyón. A közgyűlést Lichtenstein László egyházkerületi felügyelő nyitotta meg, aki az ősi múlt mellett kiemelte, hogy a jogakadémia a hazai jogászképzés szempontjából is kiemelt jelentőséggel bír. Ezt követően Bruckner Győző az intézmény elmúlt hat évének eseményeiről, annak gazdasági helyzetéről, diákéletéről, személyi változásairól és tudományos tevékenységéről, valamint a teljes jogakadémiai oktatás fenntartásáért folyó küzdelemről tartott beszédet.[53]

A következő, 1942/1943-as tanévre a 31.600/1942. számú vallás és közoktatásügyi miniszteri rendelet biztosította a változatlan oktatást, tehát a négyévfolyamos képzést, a harmadik alapvizsga letételét, azon hallgatók részére, akik az előző évi tanulmányaikat és alapvizsgáikat is ugyanazon jogakadémián tették le.[54] Ezekkel a döntésekkel rendezni tudták a jogakadémia helyzetét az akkori felsőoktatási viszonyok mellett is. Ebben a tanévben kezdte meg tanulmányait a jogakadémián Ujj László, aki a hetven évvel ezelőtti események szemtanújaként elmesélte nekem az ekkori emlékeit.

Ujj László mint az első év vizsgáit teljesítő joghallgató az első alapvizsgálaton 1943. június 1-jén vett részt, tehát rögtön az első vizsganapon, mivel elmondása alapján nem szerette tologatni a vizsgáit, szeretett rajtuk minél hamarabb túllenni. Az első alapvizsgálatán az „egyhangúlag képesítetett" eredményt szerezte meg. Visszaemlékezése során elmondta, hogy az első alapvizsgálaton három tanár volt bent a vizsgateremben, középen ült Bruckner Győző, mellette foglalt helyet Zelenka István, és még egy rendes jogakadémiai tanár kapott helyet a kérdező asztalnál. Az alapvizsgálat során minden fő tárgyból és az egész éves anyagból kaptak kérdéseket.

Minthogy a rendeletek csak a következő tanévre szóltak, és így a jogakadémia hallgatói nem tudtak biztosat az azt következő tanévvel kapcsolatban, ennek következtében a Miskolci Joghallgatók Testülete memorandumot küldött Szinyei Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszternek. A levélben a testület az államháztartás, az evangélikus egyház, Miskolc városa és a jogot hallgató diákok által

---

[52] *Magyarországi Rendeletek Tára*. Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság Nyomdája, Budapest, 1941 (továbbiakban: MRT), 1789; tartalmát idézi: BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású…, 1942–43*..., 39.

[53] MÉ, 1940, III. évfolyam, 201. szám, 4.

[54] *Hivatalos Közlöny* 13. szám. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1942, 428–429.; MRT, Budapest, 1943, 2534.

megkapott előnyökre hivatkoztak. A mozgalmat Túróczy Zoltán evangélikus püspök és Mártonffy Károly kultuszminiszteri osztályfőnök is támogatta.[55]

A további tárgyalásoknak köszönhetően a 9.250/1943. számú vallás- és közoktatásügyi rendelet az 1943/1944-es tanévre is biztosította az előző évi működési feltételeket, tehát a négyévfolyamos képzést és a három alapvizsga megtartását a jogakadémia falain belül.[56]

Ujj László mint a második év vizsgáit teljesítő joghallgató a második alapvizsgálaton 1944. április 25-én vett részt, ahol a „szótöbbséggel képesítetett" eredményt szerezte meg. A félév a 9.333/1944. V.K. M. számú rendelet 1. §-a alapján 1944. április 20-án zárult a világháborús események következtében, ezért került sor ilyen hamar az alapvizsga letételére.[57] A kitűnő eredménnyel vizsgázó tanulók névsorát a jogakadémiai értesítő is közölte a rövid tanév miatt, így Ujj László neve is szerepel ezen tanulók névsorában.[58]

Következésképpen a jogakadémiákat korlátozó 1940. évi XXVIII. törvénycikk bár jogerőre emelkedett, annak 3. § (3) bekezdésében meghatározottak ellenére a törvény életbe lépése előtt létező jogakadémiai oktatási rendszert az említett három vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendeletekkel végül sikerült meghosszabbítani az 1943/1944-es tanévre is. Az egyházkerület püspökének további közbenjárásának köszönhetően 1944. július 1-jén a Budapesti Közlöny 147. számában megjelent 9.100/1944. számú vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelettel az 1944/1945-ös tanévre is meghosszabbították a változatlan működést a jogakadémiák számára.[59]

Tehát ebből is látszik, hogy a jogakadémiákat érintő törvény túl hamar és átgondolatlanul készült el. A jogerőre emelkedést követő három tanévben sem engedték a három vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet által, hogy a törvényben foglaltak a gyakorlatban megvalósuljanak.

A háborús események következtében az Eperjesről menekülni kényszerült jogakadémia új otthont talált magának Miskolcon, e történelmi emlékektől megszentelt városban. Miskolc vezetése a kezdetektől fogva támogatta a jogakadémiát mind az ideköltözésében, mind a fennmaradásában. Tudták, hogy ez egy olyan kétoldalú kapcsolat, amely mindkét fél számára csak előnyökkel szolgálhat. Igaz, költözni kényszerült, de a jogakadémia tovább működhetett, a város pedig megkapta azt, amire régóta vágyott, egy felsőoktatási intézményt, amely az észak-magyarországi térségben kiemelt szerephez jutathatta. Annak ellenére, hogy az 1920-as, '30-as, és '40-es években folyamatos támadások érték a jogakadémiát, a tanári kar, a város vezetése, az egyházi elöljárók mind egy emberként szűnni nem akaró kitartással harcoltak azért, hogy az intézmény változatlan keretek között működhessen tovább. Olyan összefogás volt ez, amely méltó példaként szolgálhat az utókor számára.

---

[55] *Magyar Jövő független politikai napilap*, Miskolc, 1943, XXV. évfolyam, 65., 7.

[56] MRT, Budapest, 1944, 2946.; tartalmát idézi: BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású…, 1942–43...*, 111.

[57] Ujj László jogakadémiai leckekönyve, Miskolc, 1942, 11.

[58] BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású…,1943–44...*, 60.

[59] BRUCKNER: *A Tiszai Ágostai Hitvallású…,1943–44....*, 31.

Ma már nem több mint néhány megkopott leckekönyv, egy-egy fénykép és egy pár apró évkönyvecske, amelyek emlékeztetnek minket arra, hogy egykor Miskolcnak is volt jogakadémiája. Bezárását követően több mint hat évtized telt el, de az intézmény mégis köztünk él a maroknyi még élő joghallgató, e pár emléktárgy és a jogakadémia tanári karának kultúrmunkássága révén.